

Concept ontwerp omgevingsvisie Duiven

Gemeente Duiven

62738 – Vertrouwelijk

23 maart 2021

Samenvatting

De gemeente Duiven streeft naar het behouden en versterken van een gezonde, veilige, vitale, duurzame, leefbare en aantrekkelijke leefomgeving. Voor nu én voor de toekomst. Om dit te bereiken heeft de gemeente deze omgevingsvisie opgesteld als stip op de horizon voor de fysieke leefomgeving van Duiven, Groessen en Loo in 2040.

Dit hebben we niet alleen gedaan: de visie is tot stand gekomen in samenwerking met diverse gebruikers van de leefomgeving, waaronder inwoners, maatschappelijke instellingen, bedrijven en verenigingen. Aan de hand van een Gebieds Gespreks Agenda is de Startnotitie Omgevingsvisie Duiven opgesteld in 2020, waarna een participatiebijeenkomst en schriftelijke consultatie heeft plaatsgevonden. Hierbij zijn een breed aantal reacties opgehaald vanuit de samenleving, professionele partijen en gemeenteraad. Deze reacties hebben geresulteerd in een rapportage voor de gemeenteraad en een reactienota (van de consultaties). Dit alles is verwerkt tot deze concept ontwerp omgevingsvisie.

De omgevingsvisie sluit aan bij nationaal, regionaal en lokaal beleid. De inhoudelijke basis voor deze omgevingsvisie bestaat uit vier onderdelen:

- **Historie**: de gemeente Duiven heeft een rijke geschiedenis waar we op voortbouwen.
- **Richtinggevende waarden**: belangrijk zijn onder andere de vitale, sterk onderling verbonden inclusieve gemeenschap, de aantrekkelijke leefomgeving en de uitstekende voorzieningen van de gemeente Duiven.
- **Ruimtelijke kwaliteiten**: de kenmerken van het landschap, het erfgoed en de manier van wonen in Duiven, Groessen en Loo dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteit van de gemeente.
- **Ontwikkelingen & toekomstperspectief**: leidraad voor de toekomst is dat we ruimte willen bieden aan ontwikkelingen, recht doen aan ruimtelijke kwaliteiten, maatwerk leveren op basis van de leefomgevingskwaliteiten en zorg dragen voor natuur en milieu. Dit doen we samen met alle gebruikers van de leefomgeving.

Ambities en doelen voor de leefomgeving

Thema	Ambities en doelen 2030-2040
 Een duurzaam thuis	• Mogelijk maken van de aanvullende woonbehoefte op inbreiding- en uitbreidingslocaties • Realiseren van passende en betaalbare woningen aansluitend op de woonvraag van de groeiende groep één- en tweepersoonshuishoudens • Een toegankelijke woonomgeving en woonmogelijkheden voor zelfstandig wonende ouderen en zorgdoelgroepen • Verduurzaming van bestaande woningen en duurzame nieuwbouw • Vergroening van de woonomgeving • Aandacht voor specifieke woonvragen van spoedzoekers en woonwagenbewoners
 Gezonde, sociale en veilige leefomgeving	• Een gezonde samenleving met aandacht voor de medemens en elkaar • Participatie van inwoners en andere maatschappelijke partners • Een groene omgeving die bijdraagt aan de lichamelijke en geestelijke gezondheid • Stimuleren en faciliteren van vitale wijken, dorpen en buurten • Investeren in sport- en jongerenvoorzieningen • Zelfstandigheid bevorderen • Positieve gezondheid als randvoorwaarde voor alle ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving • Met het beheer van de openbare ruimte waar mogelijk bijdragen aan een gezonde, sociale en veilige leefomgeving • In stand houden van de goede omgevingswaarden, zoals geluid en luchtkwaliteit • Behouden van het eigen karakter en de (ruimtelijke) identiteit

Thema	Ambities en doelen 2030-2040
Vitale economie	• Verder versterken van de economische positie van de gemeente Duiven in de regio • Ruimte voor (selectieve) uitbreiding van bedrijventerreinen in de toekomst • Aandacht voor uitstraling en goede bereikbaarheid van de bedrijventerreinen • Behouden en versterken van de lokale economie en voorzieningen in het centrum • Balans tussen ruimte voor economische ontwikkeling, natuur, biodiversiteit en klimaat • Versterken van de vrijetijdseconomie van de Liemers als recreatiegebied met waterhistorie
Bereikbaarheid	• De verkeersveiligheid in woongebieden vergroten • Verbeteren van loop- en fietsroutes, waar nodig uitbreiden van de fietsinfrastructuur • Toegankelijkheid van de openbare ruimte en de bereikbaarheid van voorzieningen voor mensen met een beperking in welke vorm dan ook • Doorgaand (sluip)verkeer ontmoedigen • Optimaliseren van de mobiliteitsketen • Zorgen voor voldoende laadvoorzieningen voor elektrisch vervoer en waterstofvoorziening voor wegtransport • Versterken van OV-knooppunten, onder andere door aanvullende voorzieningen
Klaar voor de toekomst	• Bijdragen aan de RES (energie- en warmtetransitie) • Biodiversiteit versterken • Grondstoffen hergebruiken • Water als kwaliteit inzetten • Duurzaamheid als uitgangspunt hanteren in beleidsuitwerking en uitvoering

Van visie naar uitvoering

Het vervolg op de omgevingsvisie (beleidsdoorwerking) is het schrijven van programma's, voortbordurend op de vijf thema's, die zorgen voor de vertaling van de omgevingsvisie naar uitvoering. Deze programma's zijn zelfbindend en beogen zo te garanderen dat de gewenste kwaliteit van de fysieke leefomgeving daadwerkelijk wordt bereikt.

In het proces van de uitvoering van deze visie in (uitvoerings)programma's hebben we oog voor participatie en sluiten we aan bij de eisen die vanuit de Omgevingswet gelden voor participatie. Hiervoor wordt in ieder geval een soortgelijk traject gevolgd als voor het opstellen van de Omgevingsvisie, waarbij inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en andere belanghebbenden in het voortraject zijn betrokken.

Inhoudsopgave

Samenvatting 2

1. Inleiding 5

1.1 Waarom een omgevingsvisie? 5
1.2 Totstandkoming van de omgevingsvisie 6
1.3 Relatie met bestaand beleid 7
1.4 Leeswijzer 11

2. Over Duiven 12

2.1 Historie 12
2.2 Richtinggevende waarden 12
2.3 Ruimtelijke kwaliteiten 13
2.4 Toekomstperspectief 16

3. Ambities en doelen leefomgeving 19

3.1 Een duurzaam thuis 19
3.2 Gezonde, sociale en veilige leefomgeving 20
3.3 Vitale economie 22
3.4 Bereikbaarheid 23
3.5 Klaar voor de toekomst 24

4. Van visie naar uitvoering 28

4.1 Vertaling in programma's 28
4.2 Monitoring en herijking van de omgevingsvisie 29
4.3 Financiën 29
4.4 Participatie in de uitvoering van deze visie 30

Bijlage A: Kaarten 32

Bijlage B: Gerelateerde beleidsdocumenten 33

Colofon 34

1. Inleiding

De gemeente Duiven is, net als iedere andere gemeente, verplicht om in het kader van de nieuwe Omgevingswet een omgevingsvisie op te stellen. Deze omgevingsvisie beschrijft de gewenste toekomst voor onze leefomgeving op de middellange en lange termijn (tot 2040). Het is daarmee een weergave van de vraag: wat voor gemeente willen we zijn? Concreet betekent dit een samenhangend, allesomvattend en integraal document voor alle onderwerpen in de fysieke leefomgeving waarin we onze ambities en doelen beschrijven.

De omgevingsvisie is een visie gestoeld op de identiteit en de kenmerken van de dorpen Duiven, Groessen en Loo, zoals deze de afgelopen decennia zijn gegroeid. We benoemen wat voor ons van waarde is en wat we willen beschermen. Tegelijkertijd geeft de omgevingsvisie richting aan autonome lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen, met onze eigen kwaliteiten, ambities en doelen als randvoorwaarden. Deze visie zorgt ervoor dat het prettig wonen, werken en verblijven is in Duiven. Met andere woorden: het is de stip op de horizon voor de fysieke leefomgeving van Duiven in 2040.

1.1 Waarom een omgevingsvisie?

Vanaf (naar verwachting) 2022 treedt de Omgevingswet in werking, waarin alle regels voor de fysieke leefomgeving zijn gebundeld. 26 losse wetten worden hiermee geïntegreerd in één wet. Het motto van de wet is: 'ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit', wat is vertaald in twee maatschappelijke doelen:

- Een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden.
- De fysieke leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om er maatschappelijke behoeften mee te vervullen.

De gemeentelijke omgevingsvisie is één van de juridisch verplichte instrumenten van de Omgevingswet. Het is een integrale langetermijnvisie waarin de ambities en beleidsdoelen voor de hele fysieke leefomgeving en het grondgebied (boven- en ondergrond) van de gemeente beschreven staan. Daarnaast zijn de verantwoordelijkheden en omgevingsvisies van de provincies en het Rijk onderdeel van de context van de gemeentelijke omgevingsvisies.

De ambities en doelen in deze visie vormen de koers van het handelen van de gemeente in de fysieke leefomgeving. In beleidsmatige zin bindt deze omgevingsvisie de gemeente, maar de visie schept geen juridische rechten of plichten naar inwoners, partners en organisaties. Wel vormt het de basis voor het omgevingsplan dat bepaalt welke regels gelden voor het grondgebied van de gemeente. Vervolgens werken we de essentie van de visie samen met de samenleving uit in omgevingsprogramma's waarin we de omgevingsvisie vertalen naar uitvoering.

Bij deze omgevingsvisie wordt geen PlanMER[1] uit gevoerd, omdat uitgegaan wordt van bestaand beleid en bij nieuwe ruimtelijke initiatieven bij de uitwerking van het betreffende initiatief beoordeeld wordt of een MER-procedure noodzakelijk is dan wel of de voorgenomen activiteit MER-beoordelingsplichtig is.

[1] Een milieueffectrapportage (MER) of een MER-beoordeling brengt de gevolgen van de geschetste ontwikkeling of ambities voor milieu en omgeving in beeld.

1.2 Totstandkoming van de omgevingsvisie

Als gemeente staan we niet alleen aan het roer om de ruimtelijke ontwikkelingen te sturen. Vanuit deze gedachte werken we samen met ruimtegebruikers en initiatiefnemers: een samenleving die aan zet wil zijn. De totstandkoming van de omgevingsvisie is dan ook gevoed door en getoetst bij diverse gebruikers van de fysieke leefomgeving.

- **Fase 1**. Als eerste stap hebben we in het kader van de GebiedsGespreksAgenda met diverse partners in 2019 een sessie georganiseerd om de belangrijke thema's voor de omgevingsvisie te bepalen. We hebben vaste partners geconsulteerd daar waar belangen elkaar raken. Dit heeft geleid tot een uitgebreide GebiedsGespreksAgenda voor de samenleving. Tevens zijn op een kaart de meest waardevolle plekken van Duiven aangewezen door inwoners, maatschappelijke partners en andere organisaties (zie kaart 1). Dit zijn plekken met een unieke betekenis en die de belangrijke kwaliteiten, identiteit, cultuur en waarden weergeven voor Duiven. Tevens is een 'groene markt' georganiseerd om met behulp van de GebiedsGespreksAgenda in gesprek te gaan met de samenleving over de thema's. De rode draad is dat de inwoners van Duiven veel waarden hechten aan de groene openbare ruimte, de kwaliteit van de leefbaarheid in de wijk, een hoogstaand voorzieningenniveau en passende woningen voor jongeren en ouderen.
- **Fase 2**. De uitkomsten uit fase 1 zijn meegenomen in het Koersdocument Omgevingsvisie Duiven, die najaar 2020 opnieuw is besproken met diverse gebruikers van de fysieke leefomgeving. Tevens heeft er een schriftelijke consultatie plaatsgevonden onder professionals. Hierbij zijn een breed aantal reacties opgehaald vanuit de samenleving, professionele partijen en gemeenteraad. Deze reacties hebben geresulteerd in een rapportage voor de gemeenteraad en een reactienota (van de consultaties). Dit alles is verwerkt tot de concept ontwerp omgevingsvisie. De partijen en inwoners die een reactie hebben ingebracht, zijn via het toezenden van de reactienota geïnformeerd over wat met hun reactie is gedaan en tot welke aanpassingen en aanvulling dit heeft geleid.

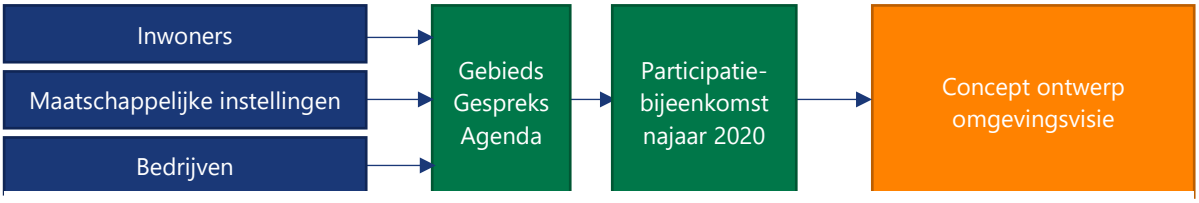

Figuur 1. Participatie bij de totstandkoming van de omgevingsvisie

- **Fase 3**. In fase 3 volgt het proces om te komen tot de ontwerp omgevingsvisie, waarna de formele inspraakprocedure start. Deze periode wordt kenbaar gemaakt via de formele weg en daarnaast worden professionele partners en betrokkenen in fase 2 hierover geïnformeerd. De reacties uit deze formele inspraakprocedure resulteren in een inspraaknota en worden verwerkt in de definitieve omgevingsvisie.[2]

In dit proces hebben we geleerd dat de inwoners, maatschappelijke instellingen, bedrijven, verenigingen en partners hun verantwoordelijkheden kennen. Zij vormen een sterk fundament van de Duivense samenleving. We blijven de partijen dan ook graag betrekken in de toekomst. Dit doen wij door in overleg de samenwerking en dialoog tussen en met deze partijen te stimuleren en te faciliteren en initiatieven te ondersteunen die waardevol zijn voor het ontwikkelen van de fysieke leefomgeving en aansluiten op de omgevingsvisie. Zo blijven we weloverwogen koersen op dat wat we voor generaties na ons willen vasthouden, versterken en vernieuwen.

<KAART #1: HOTSPOTS OMGEVINGSVISIE + TOELICHTING HOTSPOTS>

[2] Met het doorlopen van fase 1 t/m 3 voldoet deze omgevingsvisie aan het motiveringsbeginsel zoals omschreven in de Omgevingswet en de huidige wet- en regelgeving. Hierbij wordt opgemerkt dat de gemeente op dit moment nog geen geldend participatiebeleid heeft. Deze dient voor de invoering van de Omgevingswet gereed te zijn.

1.3 Relatie met bestaand beleid

1.3.1 Relatie met nationaal beleid

Net zoals de gemeenten een gemeentelijke Omgevingsvisie opstellen en de provincies een provinciale Omgevingsvisie, heeft het Rijk een Nationale Omgevingsvisie (NOVI) opgesteld. De NOVI is bedoeld om richting te geven en keuzes te maken, door te kiezen voor slimme combinaties van functies en uit te gaan van de specifieke kenmerken en kwaliteiten van gebieden. Het Rijk wil dit doen in nauwe samenwerking met provincies, gemeenten, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners. De NOVI richt zich op die ontwikkelingen waarin meerdere nationale belangen bij elkaar komen en keuzes in samenhang moeten worden genomen tussen die nationale belangen.

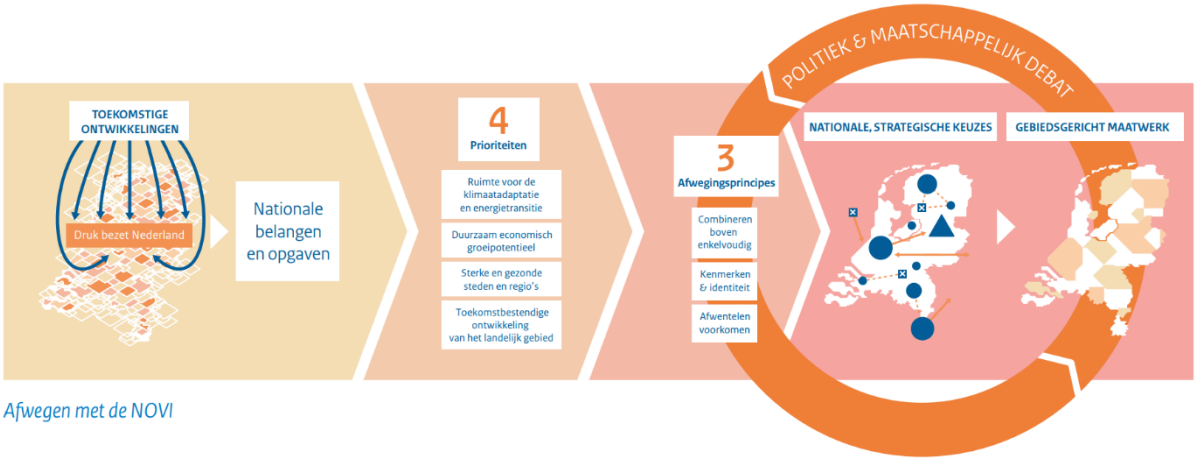

Figuur 2. Afwegen met de NOVI (bron: De Nationale Omgevingsvisie in het kort, 2020)

Nationale Omgevingsvisie: Toekomstperspectief

Als we alle wensen naast elkaar leggen, ontstaat het volgende beeld. We willen een land:

- dat gezond en klimaatbestendig is, met schone lucht, schoon water en een schone bodem en veel ruimte voor groen en water;
- met een uitstekend functionerende economie, die duurzaam en circulair is. Nauw verbonden met onze buurlanden en de rest van de wereld, als onderdeel van de internationale gemeenschap;
- waar het goed wonen en werken is. Met aangename en vitale steden en dorpen, en een productief en aantrekkelijk platteland;
- met uitstekende bereikbaarheid, waar iedereen snel en gemakkelijk van A naar B komt, met zo min mogelijk schadelijke uitstoot en overlast;
- waar we voldoende ruimte hebben om te kunnen bewegen, ontspannen en tot onszelf te komen; zowel in de stad als daarbuiten;
- dat veilig is en ons beschermt tegen overstromingen en andere gevaren;
- waar een goede balans is tussen gebouwde omgeving en open landschap, tussen natuur en cultuur, tussen land en water;
- dat openstaat voor verandering, en waar de kracht van zijn traditie, cultuur en identiteit wordt weerspiegeld in de inrichting van de leefomgeving.

Bron: Nationale Omgevingsvisie in het kort, 2020

De NOVI wordt als kader gehanteerd voor uiteenlopende gebieds- en thematische uitwerkingen, zoals de Omgevingsagenda Oost (Rijk en provincies Gelderland en Overijssel), de NOVI-propositie Groene Metropool (regio Arnhem Nijmegen en Foodvalley) en de woondeal regio Arnhem Nijmegen. Onze eigen omgevingsvisie komt, zoals te lezen valt in het kader 'Nationale Omgevingsvisie: Toekomstperspectief', op hoofdlijnen overeen met de Toekomstperspectieven van de NOVI.

1.3.2 Relatie met provinciaal beleid

- **Omgevingsvisie provincie Gelderland.** De provincie Gelderland heeft in samenwerking met partners een omgevingsvisie opgesteld voor een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland. Langs zeven onderwerpen wordt richting gegeven aan een duurzaam, verbonden en economisch krachtig Gelderland: energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie, biodiversiteit, bereikbaarheid, economisch vestigingsklimaat en woon- en leefklimaat. Als gemeente Duiven zoeken we hierbij naar raakvlakken en verbindingen tussen de provinciale opgaven en onze eigen opgaven, doelen en ambities.
- **Visie voor een bereikbaar Gelderland.** Om ervoor te zorgen dat mensen in Gelderland zich veilig, snel, betaalbaar en duurzaam kunnen verplaatsen wordt op provinciaal niveau een integrale visie mobiliteit opgesteld. Deze visie vormt het kader waarmee integrale afwegingen worden gemaakt. Tevens gaat de visie over het laten zien en concretiseren van de samenhang tussen autoverkeer, openbaar vervoer (spoor en bus), binnenvaart, goederentransport over de weg, fietsverkeer en verkeer te voet. Als Duiven zoeken we naar raakvlakken en verbindingen tussen de provinciale bereikbaarheidsopgaven en onze eigen bereikbaarheidsopgaven.
- **Regionale Aanpak Laadinfrastructuur Gelderland Overijssel.** De Provincies Gelderland en Overijssel vormen samen de Samenwerkingsregio Oost en hebben zich verenigd in de 'GO-RAL'; Gelderland Overijssel – Regionale Aanpak Laadinfrastructuur. Deze samenwerkingsregio faciliteert de gemeente bij het vormen van een integrale laadvisie en plaatsingsbeleid voor laadpalen. Daarnaast organiseert de samenwerkingsregio aanbestedingen, helpt zij bij het aanwijzen van geschikte snellaadlocaties en legt verbindingen met andere initiatieven, zoals OV-concessies, Regionale Energiestrategieën, Regionale Mobiliteitsplannen (RMP) en Clean Energy Hubs.

1.3.3 Relatie met regionaal beleid en regionale samenwerking

Op het gebied van wonen, energie en economie zijn er veel ontwikkelingen gaande waarin we als gemeente Duiven een rol hebben of willen pakken. Als onderdeel van de regio Arnhem Nijmegen en de Liemers werken we daarin veel samen met onze buurgemeenten en medeoverheden. Op de regiokaart (zie kaart 9) geven we aan welke ontwikkelingen er spelen in de regio en waar de gemeente Duiven vanuit haar mogelijkheden een bijdrage aan wil en kan leveren.

<KAART #9: VISIEKAART DUIVEN-WESTERVOORT IN DE REGIO>

Samenwerking regio Arnhem Nijmegen

Er is een grote urgentie om de opgaven werken, wonen, bereikbaarheid en leefkwaliteit gezamenlijk aan te pakken met betrokkenheid en zeggenschap van de democratische organen. In de regio Arnhem Nijmegen werkt de gemeente Duiven daarom samen met 17 andere colleges aan de versterking van de regionale samenwerking om de slagkracht in de opgaven, transparantie en democratische legitimiteit te vergroten. De gemeente stelt zich in regionaal verband op als een volwaardige samenwerkingspartner.

- **Energietransitie: Regionale Energiestrategie (RES).** De RES-regio Arnhem Nijmegen is aan de slag met het opstellen van de Regionale Energiestrategie (RES) “van, voor en door de Regio!” in het kader van het Klimaatakkoord. Het vertrekpunt daarin is de Gelderse doelstelling van 55% CO_2-reductie in 2030.
- **Woondeal regio Arnhem Nijmegen.** De Woondeal is een actieve, langjarige samenwerking tussen overheden, corporaties en private partijen om de werking van de woningmarkt te verbeteren en op korte termijn voldoende betaalbare woningen bij te bouwen. Tot 2025 gaat het om het bijbouwen van 20.000 woningen. Op de lange termijn gaat het om een bouwproductie van 50.000 tot 60.000 woningen. De regio zorgt daarbij voor een totale planvoorraad tot en met 2030 van 130% van de woningbehoefte. Het versterken van het groene profiel en ook het bereikbaar houden van de regio zijn belangrijke uitgangspunten waarover eveneens afspraken zijn gemaakt. Tevens wordt ingezet op het verbeteren van de leefbaarheid, bereikbaarheid, duurzaamheid en veiligheid.
- **Verstedelijkingsstrategie Regio Arnhem Nijmegen en Foodvalley 2025-2040.** De ambitie van de Regio Arnhem Nijmegen en Foodvalley is om toe te groeien naar het beeld: de groene metropool. De verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley gaat beschrijven waar we op de korte (2025), middellange (2030) en lange termijn (2040) extra huizen en werklocaties gaan bouwen. Hierbij wordt ook rekening gehouden met verduurzaming van de economie, bereikbaarheid, kwaliteit van de leefomgeving, energietransitie en klimaatadaptatie.
- **Visie Groene Metropoolregio.** In de Groene Metropoolregio wordt gekozen voor een opgavegerichte samenwerking. Vanuit een vijftal opgaven (Groene groeiregio, Verbonden regio, Productieve regio, Ontspannen regio en Circulaire regio) wordt de Groene Metropoolregio vorm gegeven. Dit gebeurt via een jaarlijks voortschrijdende, regionale agenda met een beperkt aantal maatschappelijke opgaven. De gemeenteraden beslissen over deelname aan die opgaven, de beschikbare middelen en het mandaat dat aan de uitvoering wordt meegegeven. De opgaven die samen de agenda vormen zijn gericht op kwalitatieve groei, circulaire duurzaamheid en een goede balans met behoud en versterking van de bijzondere leefomgeving die onze regio typeert.

Samenwerking regio de Liemers

In de Liemers werkt de gemeente Duiven samen met de gemeenten Doesburg, Montferland, Westervoort en Zevenaar om de regionale economie en woningmarkt te versterken. Dit doen we aan de hand van onderstaande beleidsdocumenten. Tevens werken we in de Liemers samen in het regio-overleg Archeologie om het erfgoed te bewaren en te versterken en in de Liemerse Ambassade om de krachten vanuit ondernemers, overheid en

onderwijs te bundelen. Daarnaast is de Liemers een streek die ons bindt rondom het watersysteem dat het water verdeelt over de rest van Nederland.

- **Liemerse Economische Visie.** In de Liemers hebben we de 'Economische visie de Liemers 2040' opgesteld met als belangrijkste basisdoelstelling: het maximaal faciliteren van bestaande bedrijven en het zo efficiënt mogelijk gebruiken van bestaande bedrijfsterreinen waarbij bedrijven zoveel mogelijk in hun behoeftes worden gefaciliteerd. De focus ligt hierbij op de thema's: logistiek, maakindustrie, detailhandel en vrijetijdseconomie. Ook wordt na 2021 een ruimtelijk-economische ontwikkelagenda opgesteld, waar we als gemeente Duiven een actieve rol in zullen spelen.
- **Regionaal Programma Werklocatie (RPW).** De recente monitoring van de uitgifte van de bedrijfskavels van de afgelopen jaren én de geactualiseerde provinciale behoefte-prognoses laten zien dat tot 2030 geen sprake is van een overschot, maar juist van een tekort aan geschikte bedrijfslocaties. Het huidige regionale beleid voor de bedrijventerreinen (RPW) zal daarom ingrijpend worden herzien.
  Ook aan de gemeente Duiven is gevraagd om te kijken naar wensen en mogelijkheden binnen bestaande, dan wel nieuwe locaties. Deze omgevingsvisie en de daarbij horende woon-werk kaarten (kaart 5, 8 en 11) én de kansenkaart voor integrale ontwikkeling (kaart 10) bieden daartoe goede aanknopingspunten.
- **Liemerse Woonagenda.** In de Woonagenda 2017 hebben we met zeven uitgangspunten richting gegeven aan de ontwikkeling van de woningmarkt in de Liemers. Dat blijven we met de nieuwe Woonagenda 2020 ook doen. We blijven gaan voor de transformatie van bestaande gebouwen en locaties tot woningen. Nieuwbouw vindt bij voorkeur plaats binnen de bestaande woonkernen. Kleinschalige plannen vormen het uitgangspunt. Ook wordt ruimte geboden voor maatwerk in de verschillende dorpskernen. Bovendien zal extra aandacht worden geschonken aan verduurzaming en vernieuwing van de bestaande woningvoorraad. Wel is door nieuw regionaal woningmarktonderzoek het beeld voor de Liemers veranderd. De woningvraag in de Liemers concentreert zich in de kernen langs de A12. Hoe dichter bij Arnhem, hoe groter de extra woningvraag uit de woningmarkt Arnhem. Daar is de druk op de woningmarkt groter dan in de Liemers. We kiezen er in de Woonagenda 2020 dan ook voor om in de kernen langs de A12 en de spoorlijn, Duiven, Westervoort, Zevenaar en Didam de bouwopgave in de komende jaren te concentreren. Daarmee zijn er naast inbreiding en transformatielocaties ook nieuwe uitbreidingslocaties noodzakelijk om de extra woningvraag te kunnen accommoderen. De provincie Gelderland heeft de Liemerse Woonagenda 2020 mede ondertekend.

1.3.4 Relatie met lokaal beleid

In het algemeen overschrijft een omgevingsvisie de huidige structuurvisie(s). De omgevingsvisie Duiven vervangt het visiedeel uit de structuurvisie Duiven uit 2015. Alle bestaande plannen en regels uit de structuurvisie worden opgenomen in het omgevingsplan. Naast de omgevingsvisie en het omgevingsplan blijven er verschillende beleidsdocumenten over het fysieke domein van kracht, bijvoorbeeld omdat deze visies gemeentegrensoverschrijdend zijn. Bijlage B geeft een overzicht van nieuw beleid gerelateerd aan deze omgevingsvisie.

Eén belangrijke visie naast de omgevingsvisie is de Intergemeentelijke Structuurvisie Rivierklimaatpark IJsselpoort, die van kracht blijft voor het gebied binnen de gemeentegrenzen waarvoor deze visie is vastgesteld (de uiterwaarden van de IJssel). De reden is dat deze intergemeentelijke structuurvisie is vastgesteld door meerdere betrokken gemeenten en de basis vormt voor maatregelen die met elkaar samenhangen en soms gemeentegrensoverschrijdend zijn. Deze samenhang kan het beste worden gewaarborgd in een gezamenlijk vastgestelde en van kracht blijvende intergemeentelijke structuurvisie.

1.4 Leeswijzer

De omgevingsvisie is als volgt opgebouwd: in hoofdstuk 2 gaan we nader in op de historie en specifieke ruimtelijke kenmerken en kwaliteiten van de gemeente Duiven. Dit kan gezien worden als de basis voor de gemaakte keuzes, die passen bij de gemeente en waar Duiven voor staat. In hoofdstuk 3 beschrijven we vervolgens de ambities en doelen voor de komende jaren en op de langere termijn. Hoofdstuk 4 geeft ten slotte een doorkijk naar de uitvoering van deze visie en welke stappen daarvoor nog gezet dienen te worden.

2. Over Duiven

2.1 Historie

Het landschap van de gemeente Duiven is ontstaan in het reliëfrijke stroomgebied van de Nederrijn en de IJssel. De hoge plekken in het landschap – oeverwallen en rivierduinen – raakten als eerste bewoond omdat deze plekken geschikt waren voor bewoning en bouwland. De lagere gelegen gebieden – de kommen – werden gebruikt als hooiland. Rond 1270 zijn de rivieren bedijkt waardoor hun invloed op het landschap en het gebruik en de bewoning daarvan verminderde en beperkt bleef tot dijkdoorbraken. Deze doorbraken stonden aan de basis van een aantal specifieke landschapselementen zoals waaien en restanten van ringdijken.

Het landschap is in de loop der jaren grotendeels gevormd door het agrarische gebruik, waarbij de aanwezige verschillen tussen hoog en laat en tussen nat en droog bepalend waren voor het grondgebruik. In de laatste eeuw zijn er nieuwe structuren toegevoegd aan het landschap, zoals het Pannerdens kanaal, de A12 en de spoorlijn Arnhem-Winterswijk. Deze volgen min of meer het oost-west georiënteerde landschap. De structuur van de Betuwelijn en straks ook van de A15[3] doorkruist dit landschap.

Binnen de huidige gemeentegrenzen is vanaf de Steentijd sprake van menselijke bewoning. Daarbij zijn de hogere delen van het landschap als eerste bewoond geraakt. Hierdoor komen in onze gemeente gebieden voor met (hoge) archeologische waarde. Ten noorden van het centrum van Groessen ligt een terrein met een zeer hoge archeologische waarde. Dit gebied is een donk, een oude woongrond. Ook De Eng in verbinding met De Woerd in Duiven is zo'n gebied met een lang verleden van bewoning. Daarnaast zijn cultuurhistorische waarden aanwezig in de vorm van herkenbare landschapstypen, historisch-bouwkundige waarden, oude wegenpatronen en historische dorpskernen. De stormachtige ontwikkeling van de kern Duiven na WOII heeft een aantal cultuurhistorische waarden doen verdwijnen. Toch zijn in Duiven op enkele plaatsen nog historische dorpsbeelden herkenbaar, zoals te zien op de kaart met ruimtelijke structuurdragers (zie kaart 3).

<KAART #3: BASISKAART LANDSCHAPSTYPEN EN STRUCTUREN>

In 1970 had de gemeente nog maar 7.000 inwoners. Als gevolg van de groeikernstatus nam het aantal inwoners in tien jaar tijd – tussen 1988 en 1998 – toe van 13.800 tot 24.500. Het aantal woningen verdubbelde hierbij van 4.500 tot 9.000. De groei richtte zich met name op de kern Duiven. Het resultaat van deze groeikernperiode is het grote aandeel nieuwbouwwijken in de kern Duiven. De dorpen Loo en Groessen zijn eveneens gegroeid, maar in een veel bescheidenere mate dan Duiven. Opvallend is dat de woonkern Duiven nooit vervlochten is geraakt met de kerkdorpen Groessen en Loo, die nog steeds een landelijk karakter kennen.

2.2 Richtinggevende waarden

<KAART #2: BASISKAART LANDSCHAPS- EN NATUURONTWIKKELING>

<KAART #4: BASISKAART VOORZIENINGEN>

De gemeente Duiven is een vitale, sterk onderling verbonden inclusieve gemeenschap die zich kenmerkt door een dorps karakter. De kernen Duiven, Groessen en Loo zijn omringd door een aantrekkelijk groen en open buitengebied met veel natuurwaarden (zie kaart 2). Dat resulteert in een aantrekkelijke leefomgeving die door bewoners en bedrijven hoog gewaardeerd wordt.

[3] NB: Momenteel loopt er een gerechtelijke procedure met betrekking tot de A15 in relatie tot stikstof.

De gemeente Duiven beschikt over uitstekende voorzieningen met een sterke lokale en regionale functie voor de werkgelegenheid (zie kaart 4). De bereikbaarheid van Duiven, Groessen en Loo is zowel lokaal als regionaal optimaal door de uitgebreide en veelzijdige infrastructuur. Het lokale wegennet kent goede routes voor verkeer te voet, fietsverkeer, openbaar vervoer en autoverkeer. Tegelijkertijd zorgen de doorgaande snelwegen en het openbaar vervoersnetwerk voor goede verbindingen binnen de regio's en met andere regio's en landsdelen.

De identiteit van de gemeenschap van de gemeente Duiven is het resultaat van vele jaren continuïteit en (door)ontwikkeling. De huidige ruimtelijke structuur is herleidbaar naar de ligging en de geografische kenmerken van de gemeente Duiven. Deze omgevingsvisie borduurt voort op de gegroeide bestaande waarden, aanwezige structuur en de ruimtelijke kwaliteiten.

2.3 Ruimtelijke kwaliteiten

2.3.1 Ligging

De gemeente Duiven ligt gelegen in de provincie Gelderland, centraal in de Liemers ten zuidoosten van Arnhem. De gemeente Duiven maakt deel uit van De Liemers en regio Arnhem Nijmegen. De gemeente wordt begrensd door de gemeente Westervoort in het westen, de Wijde Wetering in het noorden, de Nederrijn in het zuiden, de gemeente Lingewaard in het zuidwesten en de gemeente Zevenaar in het oosten.

De gemeente Duiven telde op 1 januari 2020 25.134 inwoners en heeft een oppervlakte van 35,19 km^2, waarvan 1,3 km^2 water. De omvang van het buitengebied van Duiven, Groessen en Loo is groot en varieert van uiterwaarden en oeverwallen tot komlandschappen behorende bij de omliggende grote rivieren. Daarnaast telt de gemeente Duiven circa 250 hectare aan bedrijvigheid in de A12-zone.

Duiven is een woongemeente en centrum voor bedrijvigheid, (groot)handel en industrie bij uitstek, met nadruk op de kern Duiven. De dorpen Groessen en Loo vormen een hechte gemeenschap met een heel eigen identiteit. Dit fundament willen we behouden.

2.3.2 Water

Duiven is onderdeel van watersysteem De Liemers. De Liemers is een streek die ons bindt rondom het watersysteem dat het water verdeelt over de rest van Nederland. De streek heeft een oppervlakte van ongeveer 6.807 hectare en ligt ingeklemd tussen het Pannerdensch Kanaal, de IJssel en het landgoed Bevermeer. Het gebied heeft alle kenmerken van een poldergebied, zij het dat het grootste deel van het jaar vrije afstroming op de IJssel plaatsvindt. Het is een stelsel van lange rechte waterlopen in een maasstructuur. De hoofdwaterlopen zorgen voor de ontwatering van het gebied, waarbij vooral in de lager gelegen komgronden in de Liemers een dicht netwerk van slootjes voorkomt.

Water draagt op verschillende wijzen bij aan de leefomgeving van Duiven. Zo speelt het een rol in de gevoeligheid van de locaties en de robuuste inrichting met het oog op klimaateffecten en overstromingskansen. Of denk aan het beheer en onderhoud van de openbare ruimte door te zorgen voor schoon water en minder overstorten uit de gemengde riolering voor hemelwater en afvalwater. Bovendien heeft water een functie voor de vrijetijdseconomie, bijvoorbeeld de Liemers als recreatiegebied met waterhistorie.

Waterbiografie van De Liemers

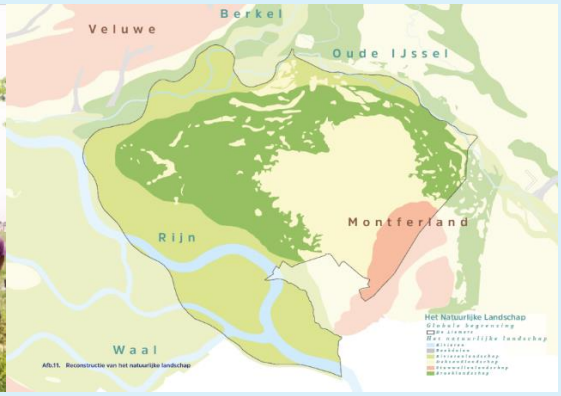

Om de kennis van de vormende kracht van het water te bundelen en om te onderzoeken hoe water een belangrijke drager kan worden voor de kwaliteit en samenhang in het Liemerse landschap van de toekomst, is de Waterbiografie van de Liemers gemaakt. In de waterbiografie wordt de verbinding gelegd tussen het watersysteem en de cultuurhistorie, waarbij inspiratiebeelden gegeven worden op de thema's natuur, klimaat, energietransitie, landbouw, bouw, mobiliteit en recreatie. Deze waterbiografie helpt de gemeente Duiven bij het aanpakken van de wateropgave en het streven naar een vitale en aantrekkelijke toekomst van de regio.

Bekijk de Waterbiografie (het inspiratiedocument).

2.3.3 Wonen

<KAART #5: BASISKAART WONEN>

De gemeente Duiven is een bewuste keuze voor gezinnen die de stad verlaten om in onze gemeente rust, ruimte en gemeenschapszin te zoeken. In de kern Duiven kunnen inwoners dorps wonen met een levendig en vitaal centrum met een divers aanbod aan voorzieningen (zie kaart 5). In de kernen Groessen en Loo is het landelijk wonen in dorpen met een rijk verenigingsleven, een zorgzame gemeenschap en de voorzieningen in Duiven vlakbij. Alle inwoners hebben het gemak van de steden Arnhem en Zevenaar in de buurt, de pracht van de natuur binnen handbereik en het geluk van de robuuste werkgelegenheid in de gemeente en in de regio Arnhem Nijmegen. Duiven is daarmee aantrekkelijk voor huishoudens in de gezinsvormende fase en dus van complementerende waarde voor de woningmarkt in de regio Arnhem.

2.3.4 Landschap

Het Duivense grondgebied is landschappelijk onder te verdelen in drie hoofdzones:

- de rivierenzone in het zuiden met daarin de uiterwaarden, een dynamisch rivierenlandschap en het reliëfrijke stroomruggenlandschap (een kleinschalig oud cultuurlandschap met de dorpen Groessen en Loo);
- de centrale lijnstadzone met daarin de kern Duiven die op één lijn ligt met de aangrenzende plaatsen Westervoort en Zevenaar;
- de noordelijke komzone gekenmerkt door het karakteristieke, laaggelegen, open, jong agrarisch ontginningslandschap, zoals de Duivense Broek.

Een zorgvuldige ruimtelijke ordening en de landschappelijke investeringen houden het landschap sterk. Dit geldt bijvoorbeeld voor het Looveld en de zichtlijnen vanaf de Loodijk. Het is een gebied met landschappelijke eenheid, in het noorden begrensd door de Lee, met een onbebouwd en zeer weids karakter en gave verkavelingsstructuur. Daarnaast vormen de zichtbare overblijfselen van de dynamische waterhistorie van de Liemers een uniek deel van het rivierlandschap.

Ruimtelijke ontwikkelingen dienen zo veel mogelijk aan te sluiten bij hoofdzones, de open weidsheid van bepaalde gebieden, de karakteristieke verkaveling en het respecteren van zichtlijnen.

2.3.5 Erfgoed

<KAART #6: BASISKAART CULTUURHISTORIE>

Het erfgoed in de gemeente Duiven is onlosmakelijk verbonden met de landschappelijke waarden. Nu is nog veel herkenbaar en herleidbaar van de oudste (natuurlijke) structuren. Het historische wegenpatroon is hier een belangrijk voorbeeld van. De situatie die omstreeks 1735 bestond is nog goed herkenbaar met wegen zoals de Rijksweg, Heilweg-Molenstraat-Schraleweidsestraat, Burgemeester Van Dordt tot Medlerstraat-Eltensestraat-Loostraat, Heiliglandsestraat, Dorpstraat-Lijkweg en Kerakkers-Leuvensestraat.

Gebieden en gebouwen met een bijzondere betekenis zijn:

- In Duiven bijvoorbeeld de Remigiuskerk met kerkhof, De Woerd en De Eng. De Woerd is zeer waardevol. In de loop van de Ploenstraat, Woerdstraat en Lombokstraat met de laanbeplanting komt dit tot uitdrukking. De Eng is nog een herkenbaar deel. De bebouwing ligt hier op de rand van een rivierdonk. Kenmerkend voor het centrum is de diversiteit in bouwwerken (woningen, villa's, boerderijen, bedrijven en bijzondere bouwwerken) die omgeven zijn door bomen en hagen. Ook staan langs de Rijksweg enkele waardevolle panden.
- In het dorp Groessen geldt dat de historisch-ruimtelijke opbouw goed bewaard is gebleven. Deze opbouw is goed herkenbaar aan de iets verhoogde ligging en aan het historische karakter van de lintbebouwing. De T-as boerderijen op terpen geven een goed beeld van de historische oriëntatie op hoger gelegen gronden.
- In het dorp Loo is de historische opbouw van de Loostraat, Loodijk en Husselarijstraat herkenbaar gebleven. Haaks daarop takken stegen aan. De open weide tussen het kerkepad en de molenromp dragen bij aan het dorpse karakter. De Husselarijstraat en de Loostraat kennen aan weerskanten historische bebouwing met laanbeplanting.

Kenmerkend voor de gemeenschap en haar geschiedenis is dat Duiven een van de weinige gemeenten in Nederland is waar elke dorpskern nog haar eigen eeuwenoude processie kent. Deze tradities hebben ook het wegenpatroon beïnvloed (processiepaden). Dit cultureel erfgoed verleent de gemeente Duiven en de kernen een eigen, onderscheidende identiteit en een fundament om op te bouwen. Het staat echter niet vast: onze omgeving verandert voortdurend en dat geldt ook voor het cultureel erfgoed. Denk aan oude gebouwen die een nieuwe functie krijgen, situaties waar wordt afgebroken en nieuwbouw gepleegd, stukken land die bebouwd worden en wegen die worden doorgetrokken of ontsloten.

Het erfgoed beschermen en verder versterken biedt kansen bij nieuwe ontwikkelingen in de leefomgeving en het realiseren van economische en maatschappelijke doelen. Een voorbeeld hiervan is de restauratie en herontwikkeling van monument Klein Rijswijk in Groessen. Of de verbindende kracht van water als belangrijke drager voor de kwaliteit en samenhang in het landschap. Het erfgoed kan inspireren, draagvlak creëren en richtinggevende randvoorwaarden bieden. Bekendheid van het erfgoed is daarom belangrijk. We willen het cultureel erfgoed (laten) ontdekken, vertellen en verbinden, zodat dit op een goede wijze in stand gehouden kan worden en een inspiratiebron en motor kan zijn bij nieuwe ontwikkelingen. Dat doen we ook in het grotere verband met het erfgoedcentrum van de Achterhoek en de Liemers.

2.3.6 Infrastructuur en mobiliteit

<KAART #7: BASISKAART NETWERKEN EN INFRASTRUCTUUR>

De infrastructuur in de gemeente Duiven heeft zowel een lokale als bovenlokale component. De A12 heeft gezorgd voor verdere ontwikkeling en het vergroten van de bereikbaarheid van de gemeente. De ontwikkeling van de A15 in de komende jaren zal zorgen voor een betere bereikbaarheid van Duiven en zal een stimulans zijn

voor de economie. Over het grondgebied loopt daarnaast de spoorverbinding Arnhem – Doetinchem/Winterswijk. Duiven beschikt over een station en over frequente busverbindingen met omliggende plaatsen en aansluiting op een snelfietsroute. Daarnaast wordt de bus voor interne verbindingen ingezet. De fietsinfrastructuur is lokaal fijnmazig en goed op orde en regionaal verbonden met de snelfietsroute De Liemers.

De infrastructuurnetwerken worden optimaal benut en zitten aan de grenzen van de capaciteit. Congestie in het landelijke wegennet werkt door in het onderliggende wegennet. De sociale functie van het openbaar vervoer is geborgd.

2.3.7 Economie

<KAART #8: BASISKAART WERKEN>

De gemeente Duiven heeft een groot areaal aan bedrijventerreinen langs de A12 met een bovenregionale functie. Denk aan Centerpoort-Noord, -Zuid, -Nieuwgraaf, Innofase, Seingraaf en Graafstaete. Daarnaast de meer lokaal georiënteerde bedrijventerreinen, 't Holland, De Nieuweling en Helhoek. Deze bedrijventerreinen variëren van industrie en logistiek tot detailhandel en groothandel. De grote voordelen qua bereikbaarheid en ligging ten opzichte van de grote steden in zowel Nederland als Duitsland maken het dan ook een gewilde vestigingsplaats. Deze bedrijvigheid zorgt voor circa 17.000 banen in de gemeente Duiven, goed voor 66% van de totale werkgelegenheid in de gemeente. De groei van de werkgelegenheid bedroeg gemiddeld 3% per jaar. Landelijke prognoses geven voor de komende jaren een verwachte groei van 1,5% per jaar.

2.4 Toekomstperspectief

De komende decennia blijven veel ontwikkelingen van buiten op Duiven af komen. De opgaven energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie, beschikbaarheid van voldoende water en waterveiligheid zijn ook in 2050 nog relevant en nemen zelfs in belang toe. Het borgen van externe veiligheid in dit ontwikkelingsveld is een aandachtspunt. Daarnaast zal de transitie naar duurzame mobiliteit leiden tot een overgang naar elektrisch vervoer, de toepassing van nieuwe mobiliteitsconcepten en een verdere koppeling van verschillende modaliteiten en daarmee een totaal nieuw onderliggend netwerk. Ook liggen er uitdagingen op het gebied van natuur-inclusieve en kringlooplandbouw. Dit is slechts een greep uit de ontwikkelingen die op ons af komen waar we de komende jaren op in willen spelen. Leidraad bij alle ontwikkelingen is dat we ruimte willen bieden aan ontwikkelingen, maar graag kwaliteit willen toevoegen en daarbij de samenhang en de sociale functie van de fysieke leefomgeving voor de gemeenschap van Duiven niet uit het oog willen verliezen.

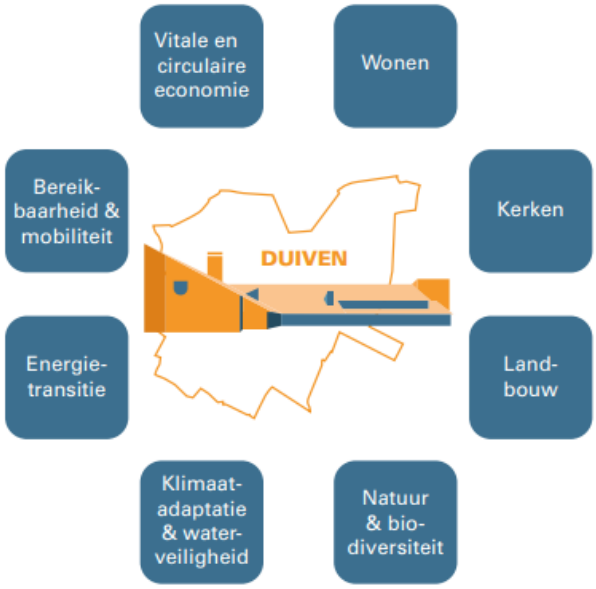

Figuur 3. Ontwikkelingen

Het toekomstperspectief dat we nastreven ligt in lijn met het toekomstperspectief dat in de Nationale Omgevingsvisie wordt geschetst. Het toekomstperspectief voor Duiven is een dorp dat gezond en klimaatbestendig is en dat beschermd is tegen overstromingen. Duiven is een sterk onderdeel van de regionale economie (met circulariteit als einddoel) en in Duiven is het goed wonen, werken en recreëren. Duiven is een dorp dat weet waar het vandaan komt, zorgvuldig omgaat met de opgebouwde identiteit en het cultureel erfgoed op een verantwoorde manier onderdeel laat zijn van ontwikkelingen. Een dorp met een aantrekkelijk buitengebied, met een levensvatbare natuur en een productieve landbouw. De interne en externe bereikbaarheid van Duiven is voor alle modaliteiten (fiets, OV, auto) en voor alle doelgroepen (inclusief mindervaliden) goed.

2.4.1 Uitgangspunten voor de toekomst

Afhankelijk van het vraagstuk in de fysieke leefomgeving kan de gemeente Duiven verschillende rollen vervullen in het handelen vanuit de ambities en beleidsdoelen uit de omgevingsvisie. De gemeente Duiven hanteert hierbij de volgende principes:

Ontwikkelingen mogelijk maken

Initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan een veilige, leefbare, duurzame en gezonde leefomgeving ondersteunen we. Hierbij stimuleren we inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties om actief te zijn in het verbeteren van de leefomgeving of met ideeën te komen voor het verbeteren van de leefbaarheid van de leefomgeving. Dit betekent concreet dat we graag actief betrokken worden bij initiatieven en deze de ruimte geven, mits ze bijdragen aan de beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit in stand houden, dan wel versterken.

Als gemeente werken we daarbij opgavegericht. Dat betekent dat concrete, maatschappelijke opgaven centraal staan in de manier waarop we als gemeente werken. De omgevingsvisie vormt hiervoor een richtsnoer.

Recht doen aan ruimtelijke kwaliteiten

Het uitgangspunt bij ontwikkelingen is het versterken of toevoegen van ruimtelijke kwaliteit aan onze leefomgeving. We hechten dan ook veel waarde aan de aanwezige kwaliteiten. Zo waarderen we ons (cultureel) erfgoed, landschap en natuur en bewaken we het fundament van onze cultuur en identiteit. Daarom borduren we voort op het fundament van erfgoed om zo onze eigen identiteit blijvend uit te dragen. Daarnaast beschermen en

versterken we, waar mogelijk, de plekken die waardevol, kenmerkend en uniek zijn voor de inwoners van Duiven (zie kaart 1). Ook houden ruimtelijke ontwikkelingen rekening met en dragen zo mogelijk bij aan de ruimtelijke kwaliteiten van de Liemers. Dit doen we niet alleen, maar samen met onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Maatwerk op basis van leefomgevingskwaliteiten

Onder de Omgevingswet is er ruimte om als gemeente eigen afwegingen te maken voor activiteiten in de leefomgeving. Voor specifieke belangen, bijvoorbeeld veiligheid of gezondheid, nemen we deze ruimte om maatwerkregels in te zetten. In deze omgevingsvisie brengen we meer samenhang tussen deze afwegingen. Op basis van de na te streven kwaliteiten besluit de politiek, in overleg met de samenleving, of er een soepel of strenger regime van kracht moet zijn. Voor de verschillende gebieden houden we dus rekening met de verschillende gebiedskwaliteiten. Denk hierbij aan maatwerkregels voor activiteiten die cultureel erfgoed betreffen, regels voor bouwactiviteiten of andere normen met betrekking tot milieuaspecten zoals geluidsnormen.

Samen verantwoordelijk voor de leefomgeving

We delen de verantwoordelijkheid voor de fysieke leefomgeving samen met alle gebruikers van deze leefomgeving. We laten ons inspireren door de Nationale Omgevingsvisie en Provinciale Omgevingsvisie en hebben oog voor (omgevings)visies van onze buurgemeenten en Waterschap Rijn en IJssel. We blijven in gesprek met provincie, waterschap, de regio's (Arnhem-Nijmegen en de Liemers), buurgemeenten, veiligheidsregio en de regionale gezondheids- en omgevingsdiensten om met een open blik actief te verkennen hoe we elkaar kunnen versterken. We zoeken naar raakvlakken en verbindingen in de regionale opgaven (denk aan de energietransitie en mobiliteit) om deze samen op te pakken en gezamenlijk ambities voor de leefomgeving vorm te geven en te versterken. Zo zijn we samen met onze medeoverheden en uitvoeringsdiensten verantwoordelijk voor de leefomgeving.

Zorg voor natuur en milieu

Onze gemeente en heel het grondgebied is aantrekkelijk, gezond en in de basis schoon, intact en veilig. Behoud van onze gezonde en veilige fysieke leefomgeving staat dan ook voorop bij het mogelijk maken van ruimtelijke ontwikkelingen. Daarom handelen we preventief om aantasting van het milieu en de natuur te voorkomen. Daarbij houden we vast aan onze normering en volgen we waar mogelijk actief eventuele wijzigingen in de (aanscherping van) landelijke normering. We hanteren het principe dat de vervuiler betaalt en stellen waar nodig kaders aan de hand van vergunningen. Ook houden we toezicht op en handhaven we een gezonde, schone en veilige fysieke leefomgeving. Zo beschermen we de leefomgeving(skwaliteit) om schade aan de gezondheid te voorkomen. Dit doen we door de blootstelling aan schadelijke factoren te beperken, schadelijke uitstoot terug te dringen, gevaarlijke situaties te saneren en ruimtelijke functies te scheiden daar waar de zorg voor natuur en milieu op het spel staat.

3. Ambities en doelen leefomgeving

Een gezonde, veilige, vitale, duurzame, leefbare en aantrekkelijke leefomgeving is belangrijk voor nu en in de toekomst. Om dit te behouden en verder te versterken formuleren we op basis van onze waarden en kwaliteiten ambities en doelen voor de middellange termijn tot 2030 en voor de lange termijn na 2030. Deze ambities en doelen zijn geïntegreerd in vijf integrale thema's voor fysieke leefomgeving.

We zijn ons bewust van de wereld om ons heen en de veranderlijkheid van landelijke, regionale en autonome ontwikkelingen en trends. In de volgende paragrafen beschrijven we per thema de ambities en doelen voor de middellange en lange termijn van de gemeente Duiven voor de fysieke leefomgeving.

3.1 Een duurzaam thuis

<KAART #11: VISIEKAART WONEN EN WERKEN>

De lokale woonvraag en bovenlokale vraag uit de regionale woningmarkt Arnhem leiden tot de vraag naar nieuwe woonlocaties. In de eerste plaats streven we naar inbreiding. Gelet op de grote woonbehoefte zijn inbreidingslocaties niet meer voldoende. Naast het benutten van de inbreidingslocaties is het noodzakelijk om op korte termijn een uitbreidingslocatie te ontwikkelen. Daarvoor zijn drie gebieden in beginsel geschikt: de Biezenkampen, Ploen-Noord en de Plakse Weide, zoals geïllustreerd op de kaart wonen & werken (zie kaart 11). Gelet op de grote opgave voor 2030 kiezen we ervoor om voor twee van deze locaties de planontwikkeling op te starten, zodat het meest haalbare plan het snelst tot ontwikkeling kan worden gebracht. Op de locatie waar de planontwikkeling het snelste doorlopen wordt kan de bouwontwikkeling daadwerkelijk op korte termijn worden opgestart, zodat nog voor 2025 de eerste woningen worden opgeleverd. Op de andere locatie zal dan op middellange termijn gebouwd kunnen gaan worden. De derde locatie zal reserve-woningbouwlocatie blijven voor de lange termijn. Dit uiteraard in nauwe verbinding en afstemming met regio de Liemers en de regionale woningmarkt Arnhem. Daarbij houden we oog voor de kansen die het transformeren van bestaand vastgoed in onze woonkernen naar woningen biedt.

Een woningaanbod dat aansluit op de wensen en behoeften van de inwoners van de gemeente vraagt om een ander type woningen dan er op dit moment beschikbaar zijn in Duiven, Groessen en Loo. Het accent voor de aanvullende woonbehoefte in Duiven ligt voor de inbreidingslocaties voornamelijk op één- en tweepersoonshuishoudens zo dicht mogelijk bij de (centrum)voorzieningen. Dit speelt in op de vraag naar betaalbare tot middeldure (nieuwbouw)woningen voor één- en tweepersoonshuishoudens en betreft dus een ander type woningen dan de voornamelijk eengezinswoningen in de bestaande voorraad. Voor de uitbreidingslocaties in Duiven zal het accent liggen op een mix aan type woningen, waardoor het ook mogelijk is om vanuit de bestaande wijken in Duiven door te stromen naar een grotere woning. Tevens bestaat er een behoefte aan een flexibele schil van woningen om de grote groep van spoedzoekers, waaronder

arbeidsmigranten, passend te kunnen huisvesten. Verder is er aandacht voor de aanvullende woonwensen van woonwagenbewoners.

De verduurzaming van de woonomgeving zal door het Klimaatakkoord verder gestalte krijgen. Concreet betekent dit het terugdringen van de energiebehoefte en het benutten van duurzame warmtebronnen. Ook klimaatadaptatie zal invloed hebben op de woningen en de openbare ruimte. Dit vraagt om rekening houden met droogte, piekbuien en de behoefte aan koelte.

Op de middellange termijn hebben we de volgende ambities en doelen:

- Mogelijk maken van de aanvullende woonbehoefte op inbreiding- en uitbreidingslocaties
- Realiseren van passende en betaalbare woningen aansluitend op de woonvraag van de groeiende groep één- en tweepersoonshuishoudens
- Een toegankelijke woonomgeving en woonmogelijkheden voor zelfstandig wonende ouderen en zorgdoelgroepen
- Verduurzaming van bestaande woningen en duurzame nieuwbouw
- Vergroening van de woonomgeving als bijdrage aan klimaatadaptatie en meer biodiversiteit
- Aandacht voor specifieke woonvragen van spoedzoekers en woonwagenbewoners

Op de lange termijn na 2030 hebben we de volgende ambities en doelen:

- Blijven inspelen op de veranderende woonbehoefte
- Duurzaam blijven inrichten van woonomgeving en openbare ruimte
- Accommoderen van aanvullende woonbehoeften, wat kan betekenen dat we op zoek moeten gaan naar geschikte, aanvullende nieuwbouwlocaties of dat we op bepaalde plekken moeten gaan ‘stapelen’ (appartementen)
- Combineren van functies (wonen, werken, voorzieningen, natuur)

3.2 Gezonde, sociale en veilige leefomgeving

<KAART #11: VISIEKAART WAARDEN ERFGOED, LANDSCHAP EN CULTUUR>

Gezondheid is een randvoorwaarde voor het handelen, de ontwikkelingen en de plannen in de fysieke leefomgeving. We willen in het fysieke domein de gezondheid en veiligheid van inwoners beschermen, bewaken en waar mogelijk bevorderen en versterken. Ons uitgangspunt is dat een ieder die wil maximaal gezond kan leven en wonen in de gemeente Duiven. Natuurlijk heeft de inwoner een eigen verantwoordelijkheid over zijn gezondheid, maar we sluiten niet onze ogen voor de toename van het aantal ouderen en afname van het aantal jeugdigen. We blijven inzetten op ons actieve verenigingsleven, cultuurvoorzieningen en sport- en jongerenvoorzieningen om bewegen en ontmoeten te stimuleren.

3.2.1 Erfgoed

We streven naar een aantrekkelijke leefomgeving die de inwoners herkennen en waar ze zich thuis voelen. Het erfgoed van het verleden, zoals geïllustreerd op de kaart met de waarden erfgoed, landschap en cultuur (zie kaart 11) en meer gedetailleerd beschreven in o.a. het rapport ‘Zeldzaam Goed (2005) en de Cultuurhistorische Kaart (2011), geeft de kernen Duiven, Groessen en Loo en het buitengebied een eigen karakter en identiteit. Het geeft herkenning voor bewoners en het verrast de bezoekers. Daarom is het van belang om dit erfgoed te herkennen, te behouden en te versterken en inspiratiebron te laten zijn bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

3.2.2 Sociale en inclusieve leefomgeving

Daarnaast vinden we het belangrijk dat er aandacht is voor de medemens en we omzien naar elkaar. Denk aan de toenemende vraag om zelfstandig te kunnen blijven wonen; dit is niet makkelijk en we zien dat bepaalde groepen moeilijkheden ervaren om zelfstandig te wonen. Speciale aandacht gaat uit naar mensen met een beperking, in welke vorm dan ook, conform het VN-verdrag voor mensen met een handicap. Deze aandacht gaat breder dan enkel het fysieke domein. We streven voor deze groep naar volwaardig participeren in de maatschappij. Voor het fysiek domein betreft dit thema's als fysieke toegankelijkheid van gebouwen en de openbare ruimte, maar ook ten aanzien van bereikbaarheid. In al dit soort vraagstukken trekken het sociale en fysieke domein samen op, natuurlijk met participatie van inwoners en andere maatschappelijke partners.

3.2.3 Groene leefomgeving

Een belangrijk deel van de gezondheid wordt bepaald door omgevingsfactoren waar de inwoner geen invloed op heeft, zoals luchtkwaliteit en geluidsbelasting. Het blijft onze inzet om de negatieve effecten van luchtkwaliteit en geluidsbelasting op de gezondheid van inwoners zo minimaal mogelijk te houden en waar mogelijk te verbeteren. Dit zal geen makkelijke opgave zal zijn. Denk aan publieke voorzieningen met gevoelige bestemmingen en functies voor langdurig verblijf van gezondheidsgevoelige groepen, of het creëren van afstand tussen nieuwe gevoelige bestemmingen en belangrijke bronnen van luchtverontreiniging.

Ook heeft natuur onze aandacht, mede gezien het effect van wandelen en fietsen in de natuur op de gezondheid. Door de groene leefomgeving te verbinden aan andere maatschappelijke vraagstukken is het mogelijk om een win-winsituatie te creëren. Zeker als we groen als partner zien bij het behalen van onze doelen en ambities.

Op de middellange termijn hebben we de volgende ambities en doelen:

- Een gezonde samenleving met aandacht voor de medemens en elkaar
- Participatie van inwoners en andere maatschappelijke partners
- Een groene omgeving die bijdraagt aan de lichamelijke en geestelijke gezondheid
- Stimuleren en faciliteren van vitale wijken, dorpen en buurten
- Investeren in sport- en jongerenvoorzieningen om beweging en ontmoeting te stimuleren
- Zelfstandigheid bevorderen
- Positieve gezondheid als randvoorwaarde voor alle ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving
- Met het beheer van de openbare ruimte waar mogelijk bijdragen aan een gezonde, sociale en veilige leefomgeving
- In stand houden van de goede omgevingswaarden, zoals het geluid en de luchtkwaliteit
- Behouden van het eigen karakter en de (ruimtelijke) identiteit door bekendheid te geven aan het erfgoed van Duiven, Groessen en Loo en dit erfgoed te behouden en te versterken

Op de lange termijn na 2030 hebben we de volgende ambities en doelen:

- De leefomgeving zo inrichten dat het bijdraagt aan een gezonde, sociale en veilige leefomgeving
- Zo nodig creëren van aanvullende voorzieningen, onder andere om in te spelen op de vergrijzing
- Streven naar het zo volwaardig mogelijk participeren in de maatschappij door mensen met een beperking in welke vorm dan ook.
- Creëren van grootschalige groenvoorzieningen (bijvoorbeeld een landschapspark of de aanleg van bossen)
- Kansen zoeken voor het verbeteren van de omgevingswaarden, zoals geluid en de luchtkwaliteit.
- Erfgoed inzetten bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, waarbij de ruimtelijke kwaliteit en de identiteit verder worden versterkt.

3.3 Vitale economie

Duiven heeft zich in korte tijd ontwikkeld tot een vitaal-economische gemeente die veel bijdraagt aan de lokale en regionale werkgelegenheid. Op het gebied van perifere detailhandel is Nieuwgraaf een (boven)regionale hotspot voor het thema "in en rond het huis". Deze kwaliteit dient behouden te blijven en vereist permanente aandacht voor uitstraling en bereikbaarheid. Er is winst te behalen in de relatie tussen duurzaamheid en economie. Het toekomstbestendig inrichten van werklocaties is de pijler van de economische ambitie. Dit betekent concreet: het hebben van aandacht voor de energietransitie, circulaire economie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en de kwaliteit van het vastgoed, de openbare ruimte en de bereikbaarheid. En met aandacht voor veiligheid, werkgelegenheid en onderwijs. Uitgaande van een beperkte toename van de behoefte aan nieuwe bedrijvigheid in de regio Arnhem Nijmegen, kan er in de A12-zone, op basis van toegevoegde waarde, ruimte worden gegeven aan (selectieve) uitbreiding.

Het versterken van de lokale economie en voorzieningen houdt de gemeente Duiven vitaal. Zo blijft de herontwikkeling van het centrum van Duiven, de spoorzone en de locaties voor de combinatie van wonen en werken ook de komende jaren op de agenda staan om de vitaliteit van de gemeenschap en voorzieningen verder te versterken.

3.3.1 Agrarische sector

Duiven is de afgelopen decennia aanzienlijk verstedelijkt. Maar nog steeds zijn er volop agrarische bedrijven actief. Er is veeteelt en akkerbouw in het open kommen-gebied en van oudsher zijn er in het oeverwallengebied rond Groessen tuinbouwbedrijven. Wel neemt het aantal actieve agrariërs af. En de verwachting is dat dit nog door zal zetten. In diverse Liemerse gremia worden gerichte projecten ingezet om de positie van de agrarische sector te versterken. Ook zal onder de vlag van de Liemerse Ambassade een integrale toekomstvisie op de agrarische sector opgesteld worden.

3.3.2 Vrijetijdseconomie

In sommige iconische steden zal door de groei in toerisme druk op de leefbaarheid kunnen ontstaan. De Liemers kan als nieuw toeristisch gebied hiervan profiteren. Het gezamenlijke doel is om een fysieke verbinding te realiseren tussen de grootschalige winkelbedrijven en de buitengebieden in de Liemers waarin natuur, landschap, cultuur(historie) dominant zijn met de thema's water, vrijheid en Limes. Ook is het van belang om de toegankelijkheid van het buitengebied voor fietsers en wandelaars vanuit de wijken en dorpen te versterken.

De branding van de Liemers, met één krachtige boodschap en met marketingacties om de bekendheid van de regio te vergroten, heeft prioriteit zodat de toeristen Duiven weten te vinden. Door het aanbod aan verblijfsrecreatie in de gemeente Duiven kan van de komst van extra toeristen volop geprofiteerd worden. De streekproducten, mooie toegankelijke natuur, diverse woon- en vrijetijdsbestedingswinkels en het horeca-aanbod zorgen voor een divers aanbod aan de toeristen.

Op de middellange termijn hebben we de volgende ambities en doelen:

- Verder versterken van de economische positie van de gemeente Duiven in de regio op basis van toegevoegde waarde
- Ruimte voor (selectieve) uitbreiding van bedrijventerreinen in de toekomst
- Aandacht voor uitstraling en goede bereikbaarheid van de bedrijventerreinen
- Behouden en versterken van de lokale economie en voorzieningen in het centrum van Duiven
- Balans tussen ruimte voor economische ontwikkeling, natuur, biodiversiteit en klimaat
- Versterken van de vrijetijdseconomie van de Liemers als recreatiegebied met waterhistorie

Op de lange termijn na 2030 hebben we de volgende ambities en doelen:

- Behoud van de economische positie van de gemeente Duiven in de regio op basis van toegevoegde waarde
- Balans tussen ruimte voor economische ontwikkeling, natuur, biodiversiteit en klimaat
- Versterking van circulariteit in bedrijfsprocessen

3.4 Bereikbaarheid

<KAART #13: VISIEKAART MOBILITEIT EN INFRASTRUCTUUR>

Op lokaal niveau, zoals geïllustreerd op de kaart mobiliteit en infrastructuur (zie kaart 13), is er een kans om het netwerk verder te optimaliseren voor langzaam verkeer. We zetten in op meer lopen, fietsen en gebruik van het openbaar vervoer. Daarom zullen we de loop- en fietsroutes onder de loep nemen en verbeteren. Verbeteringen kunnen onder andere worden gezocht op het gebied van verkeersveiligheid, weginrichting, maar ook herkenbaarheid van routes en de bereikbaarheid van het buitengebied. Daarnaast hebben we aandacht voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte en de bereikbaarheid van voorzieningen voor verkeersdeelnemers met een beperking in welke vorm dan ook, zoals zij die gebruik maken van een rolstoel of rollator. We vinden het belangrijk dat iedereen in onze samenleving mobiel kan zijn. Er mag geen ‘vervoersarmoede’ optreden waardoor inwoners worden uitgesloten op het gebied van werk of sociale activiteiten.

Parkeren op eigen terrein heeft, wanneer fysiek mogelijk, de voorkeur. Met de realisatie van parkeerplaatsen op openbaar terrein wordt terughoudend omgegaan. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of herinrichting van de openbare ruimte wordt beschouwd in hoeverre het aantal parkeerplaatsen voldoende is om te kunnen voorzien in de parkeerbehoefte om daarmee oog te hebben voor de parkeerdruk in de directe omgeving.

We houden als gemeente ook de doorstroming van het verkeer in de gaten. Op de doorgaande wegen in Duiven en Westervoort is het druk (intensiteiten zijn hoog). Bij de ontwikkeling van inbreidings- en uitbreidingslocaties voor bijvoorbeeld woningen en bedrijven hebben we aandacht voor de impact op de bereikbaarheid en de benodigde ruimte voor aanpassing of uitbreiding van de infrastructuur. We ontmoedigen doorgaand verkeer door gebruik te maken van 30km-zones. Daarbij hoort ook het beperken van regionaal sluipverkeer. Daartoe hebben we oog voor de relatie tussen de aanleg van de A15 en de lokale-regionale bereikbaarheid van de regio Arnhem Nijmegen met de auto en via de nieuwe snelfietsroute.

Voor de langere termijn volgen we de nationale plannen voor transitie naar duurzame mobiliteit. Het aantal elektrische personenauto’s stijgt volgens het Klimaatakkoord van ongeveer 160.000 nu naar 1,9 miljoen in 2030. Het aantal elektrische personenauto’s in bezit van inwoners in Duiven stijgt volgens eigen prognoses naar meer dan 6.000 in 2030, waarvan een deel laadbehoefte heeft in de openbare ruimte. In het tijdig opschalen van laadpunten in de openbare ruimte ligt een belangrijke rol voor de gemeente. Hiervoor stellen we, samen met de netbeheerder, exploitanten en inwoners, een integrale visie laadinfrastructuur op en een plaatsingsbeleid. Hiermee faciliteren we een slim, toegankelijk, dekkend en betaalbaar laadnetwerk. Voor zwaardere voertuigen is nog niet zeker welk alternatief (elektrisch, waterstof, etc.) de fossiele brandstoffen gaat vervangen. We zetten in op clustering van voorzieningen voor de duurzame mobiliteit. Op deze wijze behouden we een kwalitatieve, schone en gezonde leefomgeving.

Op de middellange termijn hebben we de volgende ambities en doelen:

- De verkeersveiligheid in woongebieden vergroten
- Verbeteren van loop- en fietsroutes, waar nodig uitbreiden van de fietsinfrastructuur
- Toegankelijkheid van de openbare ruimte en de bereikbaarheid van voorzieningen voor mensen met een beperking in welke vorm dan ook behouden en waar mogelijk versterken

- Doorgaand (sluip)verkeer ontmoedigen door 30km-zones in te stellen of de inrichting van bestaande 30km-zones te verbeteren
- Optimaliseren van de mobiliteitsketen door het verbeteren van de aansluitingen en nieuwe vervoersconcepten
- Zorgen voor voldoende laadvoorzieningen voor elektrisch vervoer en waterstofvoorziening voor wegtransport
- Versterken van OV-knooppunten, onder andere door aanvullende voorzieningen

Op de lange termijn na 2030 hebben we de volgende ambities en doelen:

- Bereikbaarheid integraal meenemen bij ontwikkelingen in de leefomgeving
- Alleen nieuwbouw als bereikbaarheid is gegarandeerd en past in de verduurzaming van de mobiliteit
- Infrastructuur aanpassen op verschillende (duurzame) modaliteiten

3.5 Klaar voor de toekomst

<KAART #14: VISIEKAART ONTWIKKELINGEN 2050>

Als gemeente staan we voor tal van uitdagingen. We moeten CO_2-uitstoot vergaand reduceren, ons aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering, er is een grondstoffentransitie nodig naar een circulaire economie en de biodiversiteit staat onder druk. Met andere woorden: we staan voor complexe opgaven die bij voorkeur integraal en in samenhang aangepakt moeten worden (zie kaart 14). In deze omgevingsvisie scharen wij ze onder het verbindende thema ‘Klaar voor de toekomst’. Hieronder worden de afzonderlijke opgaven nader toegelicht.

3.5.1 Energietransitie

<KAART #15: VISIEKAART ENERGIE>

Onze inzet is dat de gemeente in 2050 energieneutraal is in aansluiting op regionaal en nationaal beleid en wetgeving (Klimaatakkoord/Klimaatwet). Dat vraagt enerzijds om vergaande energiebesparing waarbij op de doelstelling van 1,5% besparing per jaar wordt ingezet. Anderzijds is er meer opwek van duurzame (hernieuwbare) energie nodig, zoals het benutten van zo veel mogelijk dakoppervlak voor zonnepanelen. Daar ligt nog een aanzienlijke opgave, zeker op de bedrijventerreinen.

In deze opgave werken we samen in met de regio aan de Regionale Energiestrategie (RES) waarin zoekgebieden voor grootschalige opwek zijn aangewezen (zie kaart 15). De gemeenteraad van Duiven heeft hiervoor een ‘lokaal aandeel’ voor de concept-RES vastgesteld. Ook het opstellen van een regionale warmte-infrastructuur voor de gebouwde omgeving valt onder de RES. We stellen in 2021 een gemeentelijke transitievisie warmte op met een tijdpad tot 2030-2050 om planmatig toe te werken naar aardgasvrije wijken. De inzet is om het bestaande warmtenet uit te breiden. In aansluiting op de warmtevisie moeten op wijk- en buurtniveau warmte-uitvoeringsplannen worden opgesteld en deze krijgen een verplichte uitwerking in omgevingsplannen.

3.5.2 Klimaatadaptatie

<KAART OVERIG: VISIEKAART WATER>

Onze inzet is om van de nood een deugd te maken door klimaatproblemen op het gebied van droogte, hitte(stress) en wateroverlast te voorkomen. Deze opgave noemen we klimaatadaptatie. Daarbij werken de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar intensief samen met het Waterschap Rijn en IJssel. Wij volgen de systematiek van het DPRA, het landelijke Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Eerste stap was het uitvoeren van een zg. stresstest waarin kwetsbaarheden in beeld zijn gebracht. Daarna is in 2020 een risicodialoog gevoerd met experts en met de samenleving. De uitkomsten van deze dialoog maken onderdeel uit van de strategische kaders

die voorjaar 2021 aan de raad zijn voorgelegd. Voorbeeld van deze kaders is het benutten de (bergings-) capaciteiten van het natuurlijk bodemsysteem en het watersysteem. De strategie wordt vervolgens concreter uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma.

Rivierklimaatpark IJsselpoort

In het Rivierklimaatpark IJsselpoort werkt de gemeente Duiven, samen met andere overheden en met inbreng van inwoners, belangenvertegenwoordigers, agrariërs, andere ondernemers en Natuurmonumenten, aan een robuuste en klimaatbestendige inrichting van de IJssel en de uiterwaarden van Arnhem tot Giesbeek. Met dit plan worden de gevolgen van de klimaatverandering voor langere tijd het hoofd geboden.

De IJssel krijgt de noodzakelijke extra ruimte én we werken meteen aan meer biodiversiteit, agrariërs in het gebied krijgen meer toekomstperspectief door natuurinclusieve landbouw, er is ruimte voor bedrijvigheid en we geven recreatie een impuls. Het biedt ook mogelijkheden voor het opwekken van duurzame energie in de toekomst. Zo dragen we bij aan de klimaatdoelen: verminderen van broeikasgassen om onze planeet leefbaar te houden.

In oktober 2020 hebben alle samenwerkende partijen ingestemd met dit plan. De gemeenteraden hebben hiervoor de intergemeentelijke structuurvisie Rivierklimaatpark IJsselpoort vastgesteld (ga naar rivierklimaatpark.nl).

3.5.3 Circulariteit

We moeten onze ambitie voor de omslag naar een circulaire economie nog bepalen. Dat doen we met de ‘roadmap circulariteit’. Tegelijkertijd wordt op concreet niveau gewerkt aan circulaire pilots rondom bijvoorbeeld de inkoop van meubilair, de aanbesteding van de openbare verlichting en het boom- en sportveld-onderhoud. Ook binnen de sector grond, weg- en waterbouw zien we kansen voor circulair aanbesteden.

In ons gemeentelijk grondstoffenplan volgen we de doelstellingen van het landelijk Afvalbeheerplan. Verder wordt de ingezette koers op preventie, scheiding en hergebruik geïntensiveerd.

3.5.4 Biodiversiteit

Onze inzet is om de waarde van biodiversiteit te behouden en te versterken. Daarvoor is het nodig om uit te dragen welke functies het vervult voor milieu, luchtkwaliteit, waterberging, voedselproductie, gezondheid, sociale activering, recreatie en beeldkwaliteit. Er moet meer natuur-inclusief gewerkt en ontwikkeld worden. Meer en robuustere natuur in de dorpen, de bedrijventerreinen en buiten de woonkernen vraagt om extra gemeentelijke aandacht, inzet en middelen en in gezamenlijkheid met bedrijven, instellingen en bewoners. Waar mogelijk wordt aangesloten bij initiatieven uit de samenleving. In de visiekaart ontwikkelingen (kaart 10) staan suggesties voor het koppelen van biodiversiteit aan gebiedsontwikkeling. De ambities vragen om uitwerking in een actieplan.

3.5.5 Bodem en ondergrond

Ontwikkelingen (zoals de toename van woningen, bedrijfsruimten en kantoren, infrastructuur, energieopwekking en -opslag, water en recreatie) vragen ruimte, zowel boven- als ondergronds. Voor een groot aantal maatschappelijke opgaven in stedelijk en landelijk gebied wordt een beroep gedaan op de ondergrond of moet rekening worden gehouden met de mogelijkheden en beperkingen van de ondergrond. Boven- en ondergrond moeten daarom in samenhang worden bezien. De benoemde ontwikkelingen vragen daarbij om een zorgvuldig beheer, en zo nodig bescherming, van de bodem en ondergrond.

Gezien integrale ruimtelijke ordening steeds belangrijker wordt, dienen er in relatie tot bodem en ondergrond verschillende disciplines bij projecten betrokken te zijn. Daarnaast moeten beheer en uitvoering van de openbare ruimte veel meer met het beleid van het fysiek domein verbonden worden. Kansen en risico's in de ondergrond worden zo eerder benut en/of gesignaleerd en betrokken worden bij de plan- of beleidsvorming.

Basisregistratie Ondergrond (BRO)

Met alle opgaven die oplossingen zoeken in de ondergrond, waar het al heel druk is, spelen betrouwbare ondergrondgegevens een steeds belangrijkere rol. Daarom is er een Basisregistratie Ondergrond (BRO). De BRO staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van het stelsel basisregistraties.

De Wet Bro bepaalt dat bestuursorganen verplicht zijn om gegevens over de ondergrond aan te leveren wanneer deze zijn ontstaan door zelf uitgevoerde onderzoeken of onderzoeken die in opdracht van een overheid zijn uitgevoerd. Daarbij zijn overheden ook verplicht om de gegevens te gebruiken. Als een bestuursorgaan vermoedt dat een gegeven ontbreekt of niet juist is, dan is het verplicht dat te melden bij de beheerder van de BRO. Als een bronhouder vervolgens de melding ontvangt dat een gegeven ontbreekt of niet juist is, dan moeten zij deze melding controleren en indien nodig aanpassen. Daarnaast kan iedereen een terugmelding doen op de BRO. Ook dan is de bronhouder verplicht deze melding te onderzoeken in geval van gerede twijfel en indien nodig de gegevens aan te passen.

De ontwikkelingen staan niet stil. De basisregistraties zijn op zichzelf nu al nuttige en veelgebruikte instrumenten voor tal van processen binnen en buiten de overheid. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft het initiatief genomen om voor de geobasisregistraties (BAG, BRT, BGT, BRK en ook de BRO) verschillende ontwikkelingen op dit gebied gecombineerd op te pakken. Dit gebeurt onder de naam Doorontwikkeling in Samenhang (DiS-GEO).

De BRO is op 1 januari 2018 in werking getreden, maar wordt op dit moment nog geïmplementeerd in de gemeente Duiven. Verwacht wordt dat deze achterstand eind 2021 volledig is ingelopen.

NOVI

Wij volgen de uitgangspunten die in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) worden beschreven. In de NOVI wordt benadrukt dat een draagkrachtige bodem en een goed functionerend bodemwatersysteem zowel voor het stedelijk als het landelijk gebied van belang is, mede met het oog op het verminderen van de bodemdaling. Denk aan de zomer van 2018, die extreem droog was en waarbij de waterstanden in de Rijn en de IJssel historisch laag waren. Door de lage grondwaterstanden is op sommige plaatsen de deklaag van klei drooggevallen, waardoor de klei is gaan inklinken (krimpen). Ook tijdens de extreem droge jaren 1994 en 2006 zagen we schade door verzakking. Met het oog op klimaatverandering is het aannemelijk dat we in de toekomst vaker met extreem droge perioden te maken krijgen. Met andere woorden: de NOVI stelt terecht dat draagkracht van de bodem en de waterhuishouding belangrijke aandachtspunten zijn.

In de openbare ruimte zijn nu al een groot aantal ondergrondse kabel- en leidingnetten aanwezig. Naast de netten die door de gemeente worden beheerd, zoals riolering, is er sprake van ondergrondse infrastructuur die in beheer is van derden. Denk aan netbeheerders zoals het drinkwaterbedrijf en telecom. Vanwege bovengenoemde ontwikkelingen wordt de intensiteit van het gebruik van de ondergrond en het aantal gebruiksfuncties van de ondergrond steeds groter en ontstaat een almaar groter wordende druk op de beperkt beschikbare ruimte c.q. op de bodemkwaliteit. Daarnaast hebben werkzaamheden in de ondergrond meestal effect op de bovengrondse gebruiksfuncties van de openbare ruimte, zoals verkeerscirculatie, bereikbaarheid van gebouwen en groen. Dit is

de reden dat bij bijvoorbeeld projecten vooraf een zogenaamde klic-melding plaatsvindt. Door deze meldingen krijgen initiatiefnemers zicht op wat er in de ondergrond ligt en waar zij rekening moeten houden. De regelgeving is onder andere verwerkt in de Telecommunicatiewet en is meegenomen in de door het college en gemeenteraad vastgestelde Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur (AVOI).

In de verdere programmering wordt altijd de dimensie van de ondergrond meegenomen als het om projecten van de gemeente gaat, zoals dit ook wettelijk is vastgelegd in de Wet Bro. De milieuhygiënische kwaliteit van de bodem is ook een aspect dat dient te worden meegenomen, in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb). Overwogen zal worden of er een apart programma “Ondergrond, bodem en waterkwaliteit” opgezet wordt om te waarborgen dat de kwaliteit van de bodem en waterhuishouding voldoende in beeld is en er sprake is van een evenwichtige belangenafweging tussen de verschillende, bestaande en nieuwe, gebruiksfuncties in de ondergrond.

Op de middellange termijn hebben we de volgende ambities en doelen:

- Bijdragen aan de RES (energie- en warmtetransitie)
- Biodiversiteit versterken
- Grondstoffen hergebruiken
- Water als kwaliteit inzetten
- Duurzaamheid als uitgangspunt hanteren in beleidsuitwerking en uitvoering

Op de lange termijn na 2030 hebben we de volgende ambities en doelen:

- Periodieke herijking van de RES
- Klimaatadaptatie en klimaatbestendig en waterrobuust ontwikkelen
- Natuur-inclusief werken en ontwikkelen
- Ruimte voor waterberging creëren

<KAART #10: VISIEKAART KANSEN VOOR INTEGRALE ONTWIKKELING>

4. Van visie naar uitvoering

De omgevingsvisie anticipeert op invoering van de nieuwe Omgevingswet en is een samenhangende visie met strategische hoofdkeuzes op beleidsniveau over de fysieke leefomgeving. Deze visievorming wordt gezien als **beleidsontwikkeling** en is de start van een doorlopend proces. Zodra de visie is vastgelegd kan de gemeente onderdelen concreter maken en stevig juridisch vastleggen door middel van **beleidsdoorwerking**. Daarmee kunnen ook andere overheden worden gebonden om mee te werken aan de realisatie van het beleid. Dat kan bijvoorbeeld door eisen vast te leggen in omgevingswaarden of door een programma vast te stellen. De **uitvoering** vindt plaats door de initiatiefnemers van activiteiten en projecten: burgers, bedrijven of overheden die iets willen ontwikkelen.

Met toezicht en handhaving ziet de overheid vervolgens toe op naleving van de algemene regels en vergunningvoorschriften. De keuze voor de instrumenten bepaalt de monitoring en het soort **terugkoppeling**.

4.1 Vertaling in programma's

Het vervolg op de omgevingsvisie (beleidsdoorwerking) is het schrijven van programma's die zorgen voor de vertaling van de omgevingsvisie naar uitvoering. Het programma is één van de zes kerninstrumenten binnen de beleidscyclus van de Omgevingswet. Het betreft, evenals de omgevingsvisie, een beleidsdocument dat flexibel van aard is en kan worden toegepast in de verschillende fases van de beleidscyclus.

De te schrijven programma's zullen voortborduren op de vijf thema's uit deze omgevingsvisie. Vanuit de ambities en doelen wordt een programma vormgegeven. Het gaat hierbij veelal om nieuw of veranderend (bestaand) beleid. Belangrijk is om te kijken naar alle thema's en de ambities die worden bepaald. Hieruit zal, op basis van prioritering, een uitvoeringsprogramma worden geschreven. Dit uitvoeringsprogramma is de basis om programma's op (sub)thema niveau te schrijven.

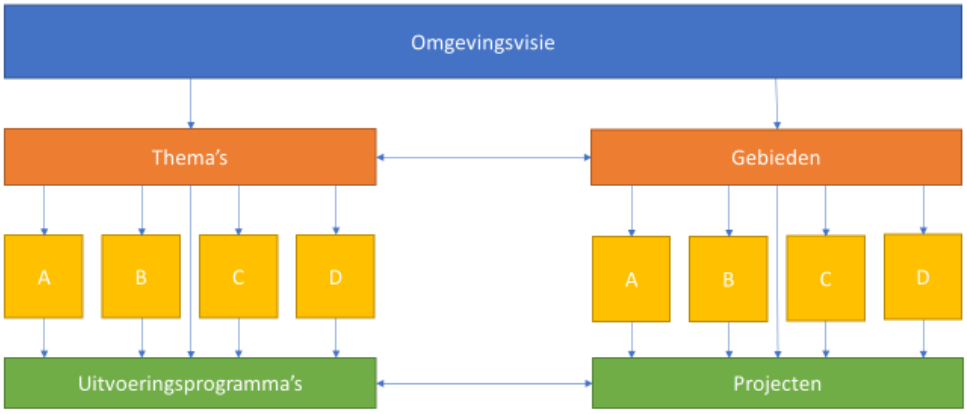

Figuur 4. Van visie naar uitvoering op basis van thema's en gebieden

De omgevingsvisie kent een lange doorlooptijd, terwijl het programma bedoeld is om inzichtelijk te maken hoe we kunnen komen tot uitvoering, gelet op benodigde middelen en weggezet in een duidelijk tijdspad.

Programma's onder de omgevingsvisie

De programma's borduren, zoals gezegd, voort op de vijf thema's uit deze omgevingsvisie. Daartoe is vooraf, voor al het bestaand beleid, beoordeeld of het verlaten, vastgehouden, versterkt of vernieuwd dient te worden. Daarnaast is gekeken hoe de ambities uit deze omgevingsvisie, geconcretiseerd kunnen worden in doelstellingen.

De programma's zijn zelfbindend en beogen zo te garanderen dat de gewenste kwaliteit van de fysieke leefomgeving daadwerkelijk wordt bereikt. Daarbij maken we een onderscheid tussen drie soorten programma's:

- Voor **omgevingswaarden** uit het gemeentelijke omgevingsplan dient een verplicht programma te worden opgesteld indien gestelde omgevingswaarden worden overschreden;
- Een **programmatische aanpak** voor samenhangende activiteiten en maatregelen in een gebied waar omgevingswaarden of andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving onder druk staan;
- Een **vrijwillig programma** voor het gemeentelijk rioleringsprogramma, multi-sectoraal beleid, gebiedsgericht beleid of een combinatie van het voorgaande.

Proces

Na het vaststellen van de ambities en doelen uit de omgevingsvisie kan worden gestart met enkele prioritaire programma's. In overleg met de gemeenteraad zal worden bepaald welke thema's en programma's prioriteit krijgen. Immers,, door beperkingen in capaciteit en middelen kunnen we niet met alles tegelijk beginnen. In het vierde kwartaal van 2021 wordt een uitvoeringsprogramma voor de programma's Omgevingswet gepresenteerd aan het college en de gemeenteraad. Het uitvoeringsprogramma is een eerste stap om te komen tot uitvoeringsdocumenten om ambities, doelen en uitgangspunten te vertalen naar de praktijk. Hierin zal onder andere een afwegingskader worden gepresenteerd om prioritering mogelijk te maken.

4.2 Monitoring en herijking van de omgevingsvisie

De gemeenteraad wordt jaarlijks en waar nodig vaker geïnformeerd over de vorderingen bij de uitvoering van dit programma. We ontwikkelen daartoe een eenvoudig monitoringsysteem waarmee de voortgang van de realisatie van de ambities inzichtelijk gemaakt kan worden. Een voorstel hiervoor is onderdeel van het uitvoeringsprogramma van de programma's Omgevingswet.

4.3 Financiën

Uitvoering van de ambities vraagt om extra middelen. Voor een belangrijk deel zijn deze middelen gekoppeld aan reeds lopende trajecten (zoals de Woondeal). Maar ook binnen de eigen begroting zal aanvullend ruimte moeten worden gereserveerd. In het uitvoeringsprogramma wordt aangegeven hoe de financiën onderdeel worden van de programma's Omgevingswet.

Kostenverhaal en financiële bijdragen uit particuliere ruimtelijke projecten

Onder de huidige Wet ruimtelijke ontwikkelingen is het mogelijk om het kostenverhaal te regelen en financiële bijdragen te vragen uit particuliere projecten ten faveure van bestedingsdoeleinden voor sociale huisvesting,

infrastructuur, groen, e.d. Deze mogelijkheid is inhoudelijk verankerd in de nog geldende Structuurvisie 2015, maar zodra de nieuwe Omgevingswet van kracht wordt vervalt de huidige regeling.

De Omgevingswet biedt een geheel nieuw instrumentarium voor zowel privaat- als publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen. Het wetgevingsproces over de inhoud en vorm van dit nieuwe instrumentarium loopt op het moment van schrijven nog (februari 2021). Door het momenteel demissionaire Kabinet is op 8 januari 2021 een ontwerp-algemene maatregel van bestuur aan de Tweede Kamer aangeboden betreffende publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen in het kader van de zogenoemde voorhangprocedure.

Nadat dit wetgevingsproces is afgerond, kan in het kader van de omgevingsvisie (of eventueel in een programma) worden toegespitst op de invulling van een privaat- en publiekrechtelijk afdwingbaar kostenverhaal en financiële bijdragen bij gebiedsontwikkelingen.

4.4 Participatie in de uitvoering van deze visie

In het proces van de uitvoering van de visie in (uitvoerings)programma's sluiten we aan bij de eisen die vanuit de Omgevingswet gelden voor het onderdeel participatie. Hiervoor zal in ieder geval een soortgelijk traject worden gevolgd als voor het opstellen van de Omgevingsvisie, waarbij inwoners, organisaties, ondernemers en andere partijen en belanghebbenden in het voortraject worden betrokken.

De gemeente gaat voor nu een onderdeel specifiek voor de implementatie van deze wetgeving opstellen. Hierin wordt ingegaan op onder andere de verplichte kennisgeving en motivatieplicht voor de gemeente bij de diverse instrumenten en is er aandacht voor aanvraagvereiste participatie voor een initiatiefnemer bij de Omgevingsvergunning, waar het gaat om buitenplanse omgevingsplanactiviteiten. Op deze manier wordt aan de (minimaal noodzakelijke) verplichting voldaan.

Wetgeving op het gebied van participatie

Waarom participatie bij (uitvoerings)programma's?

Participatie moet ertoe leiden dat maatregelen beter uitvoerbaar zijn. Daarom verkent het bevoegd gezag (in dit geval de gemeente) in een participatietraject welke maatregelen mogelijk zijn, wat de voor- en nadelen ervan zijn en hoe maatregelen worden gewogen en gekozen. Het is goed om de rol van de gemeente bij de uitvoering van de maatregelen onder de loep te nemen. Daarnaast is het belangrijk duidelijk te stellen wat er wordt verwacht van burgers, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere bestuursorganen. Werkvormen voor het bedenken van strategieën zijn hierbij een handig hulpmiddel.

Motiveringsplicht

Bij het maken van een programma moet de gemeente aangeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere bestuursorganen bij de voorbereiding betrokken zijn. En wat de resultaten hiervan zijn. En de gemeenten geeft aan hoe ze invulling geeft aan haar eigen participatiebeleid. Deze motiveringsplicht is geregeld in artikel 10.8 van het Omgevingsbesluit. De gemeente neemt de motivering op in het vaststellingsbesluit van het programma.

Participatiebeleid

Voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet (verwachting: 1 januari 2022) is het verplicht voor gemeenten participatiebeleid te hebben. Hierin zal aandacht worden besteed aan de visie op participatie en de uitgangspunten die daarvoor gelden. Bijvoorbeeld over de toegankelijkheid, de representativiteit, de betrokkenheid van(onder)vertegenwoordigde groepen, de eigen rol en hoe het resultaat wordt meegewogen in het uiteindelijke plan. Op deze manier is voor alle betrokkenen inzichtelijk hoe zij kunnen meedenken en meedoen.

Tevens wordt te zijner tijd aansluiting gezocht bij de nieuwe Participatieverordening. Dit betekent dat de huidige Inspraakverordening wordt verbreed door hierin aandacht te geven aan de manier waarop de gemeente inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid gaat betrekken. De verordening heeft alleen betrekking op de juridisch regels. De gemeente besluit zelf hoe ze dit per beleidsfase vormgeeft.

Bijlage A: Kaarten

<BASISKAART TOPOGRAFIE>

<BASISKAART WIJK- EN DORPSINDELING>

<BASISKAART ENERGIE EN KLIMAAT>

<BASISKAART MILIEU>

<BASISKAART INTEGRAAL>

<VISIEKAART INTEGRAAL>

<BASISKAART LANDSCHAP>

Bijlage B: Gerelateerde beleidsdocumenten

B.1 Nieuw beleid

Op het moment van schrijven is de gemeente bezig met het ontwikkelen van een plan voor Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR). De ambities van andere beleidsterreinen worden in dit document vertaald naar een ambitie voor beheer en onderhoud. Per deelgebied worden kwaliteitskeuzes gemaakt en wordt inzichtelijk wat de financiële gevolgen zijn van deze keuzes. Deze kwaliteitskeuzes vormen vervolgens het uitgangspunt voor de beheerplannen of voor een integrale beheerplan. Hierbij wordt gewerkt met een gebiedsgerichte aanpak. Dit betekent dat groot onderhoud gezamenlijk wordt aangepakt en alle onderdelen in de openbare ruimte waar mogelijk in één keer worden meegenomen (wegen, riolering, groen, etc.). Het IBOR heeft grote raakvlakken met de doelen en ambities die zijn opgenomen in de Omgevingsvisie. Uiterlijk in 2029 zal het IBOR deel uit maken dan wel zijn opgenomen in het Omgevingsplan (een van de 6 kerninstrumenten van de Omgevingswet).

Colofon

Uitgave

Gemeente Duiven

Koning Willem-Alexanderplein 1

6921 ES

Duiven

Datum

23 maart 2021

Redactie en projectleiding

Berenschot

Kaartmateriaal

SAB